

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Quarta. An Præmissæ debeant esse notiores, & evidentiores Conclusionē?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

QUAESTIO IV.

An praemissa debeant esse notiores, vel evidentiores Conclusioni?

Hujus quaestiones occasio est illa

particula *Notiores* in definitione demonstrationis ab Aristotele addita, quam licet supra explicando definitionem non nihil tetigerim, exactiorem tamen discussionem ad hunc remissi locum, unde nunc quaeritur, an praemissa debeant esse evidentiores, quam sit conclusio, quae particula licet in definitione demonstrationis expressè non inveniatur, communiter tamen, ut Connimb. notarunt, dicunt Authores, quando Aristoteles dixit: quod praemissa debeant esse notiores, quod per tō notiores intellexerit etiam evidentiores.

Circa titulum autem quaestiones triplex est sententia: Prima dicit, Aristotelem voluisse praemissas esse notiores conclusionem, antequam conclusio inferatur, post illationem verò praemissas & conclusionem ejusdem esse evidentiae & notitiae, sed haec sententia à veritate aberrat, quia prima principia ex se habent majorem evidentiam, quam conclusiones. Secunda sententia dicit, principia formaliter indemonstrabilia esse perpetuò notiora, sed virtualiter demonstrabilia solum ante illationem esse notiora, post illationem autem esse aeq; nota sicut conclusio. Tertia dicit: Praemissas tam formaliter, quam virtualiter indemonstrabiles esse semper notiores conclusionem: pro qua sententia nō intelligenda

Notandum: Duplicitèr unum posse esse notius alio, videlicet in re & in modo; primo modo dicitur unum notius alio, quia connexio terminorum ejus est notior & evidentior connexione terminorum alterius, sic propositio per se nota, de qua infra, est notior & evidentior omnibus aliis, quae non sunt tales propositiones; quod clarè exemplificari potest in aliis qualitatibus, nam calor intensus, ut sex, excedit in re calorem, ut duo velut quatuor & sic de aliis. Secundo modo aliquid dicitur altero notius & evidentius, quatenus unum habet suam notitiam & evidentiam dependentèr ab illo altero sub ratione dependentiae, & quod sic est notius & evidentius, potest, si secundum se praecisè & sine dependentia spectetur, minus esse notum & evidens, & econtra illud, quod est sic minus notum & evidens in se, potest esse notius & evidentius, prout contingit in iis demonstrationibus, in quibus conclusio est propositio per se nota & alia, quae de se praemissis est notior. Hoc praenotato

Dico, ad q. *Praemissa sunt semper notiores conclusionem, quae conclusio est, tam ante illationem ejus, quam post illationem.* Prima pars est Scoti I. post q. 13. Pontii, Mastrii &c. Secunda D. Thomae, Cajetani, Conimb.

Et probatur prima pars primò Ratione desumpta: Si praemissa pro tunc non essent notiores conclusionem, quae conclusio est, ignotum esset aeq; nobis notum & evidens, ac illud, quod est notum, sed hoc est inconveniens, ergò. Probatur ma. quia in illo priori antequam

inferatur conclusio, ipsa esset nobis actu ignota, id est actu non cognita & praemissa nota & evidentes; ergò si in illo priori praemissa non sint notiores & evidentiores conclusionem, ignotum erit aeq; notum atq; illud, quod dicitur notum & evidens.

Probatur secundò. Illud est notius & evidentius altero, quod in se actu & evidentèr cognoscitur non cognito altero, nisi tantum virtualitèr & in confuso, sed sic est in proposito, ergò.

Tertiò: In illo casu praemissa nullam dant conclusionem evidentiam, & tamen in se ipsa habent aliquam; ergò in illo casu sunt notiores & evidentiores conclusionem.

Probatur secunda pars. Illud est minus notum minusq; evidens, quod habet suam notitiam participatam ab alio, & illud est magis notum, quod non habet sic suam evidentiam participatam & communicatam ab alio, quia nobilius & perfectius est, habere suam evidentiam à se. & eam non debere alteri, sed praemissae habent suam notitiam & evidentiam in participatam eamq; non debent alteri, & conclusio quae conclusio eam debet alteri; ergò praemissae sunt notiores & evidentiores conclusionem, quae conclusio est, & haec ut talis erit minus nota & minus evidens.

Dices: Quando conclusio est propositio per se nota, vel principium per se verum & certum, tunc non habet suam evidentiam dependentèr à praemissis, sed ex se, & ex suis terminis; ergò falsum est, quod conclusio habeat suam evidentiam participatam, & quod eam debeat alteri, & per consequens, quod praemissae sint evidentiores semper conclusionem. R. dist. primum consequens; ergò falsum est, quod conclusio quae conclusio, nego consequ. quae propositio, vel principium per se notum transeat, propositio itaq; ex praemissis deducta dupliciter considerari potest, uno modo, ut est deducta, & sic necessariò est minus nota, & evidens praemissis, secundo modo considerari potest, ut est propositio per se nota, & sic est notior praemissis, sed sic considerata non est conclusio, sed simpliciter tantum propositio, vel principium per se certum.

Probatur secundò eadem pars. Cognitiones principiorum & conclusionis sunt specie distinctae; ergò cognitio conclusionis debet esse, aut perfectior praemissis, aut imperfectior, quia suppono, quod nunc non dentur, vel saltem non sit certum, an dentur defecto plures species aequalis perfectionis, cum se habeant veluti numeri, quorum unus semper excedit aliud, sed Conclusio non potest esse certior & evidentior praemissis simul sumptis; ergò praemissae erunt ipsa certiores & evidentiores.

Conclusio Confirmari posset vulgato illo axiomate Philosophi: *Propter quod unumquodq; tale, & illud magis tale,* quod videtur habere locum in causis aequivocis, quando sunt capaces illius tauticitatis sicut effectus, sed conclusio est evidentèr nobis nota propter praemissas;

V.

VI.

VII.

missas; ergò ipsæ præmissæ sunt nobis magis notæ & evidentes, quàm conclusio. Verumtamen quia hoc principium difficulter sustinetur, utpote cum nec universaliter causis æquivocis, nec universaliter causis univocis efficientibus applicari possit, nam propter solem est murus calidus, ita ut sol sit causa æquivoca caloris, & tamen ipse non est magis calidus, sicut etiam confringit lutum, & dissolvit butyrum & tamen ipse non est magis dissolutus & restrictus. Econtra verò Ignis est causa univoca productivus ignis alterius & tamen axioma non habet locum, non enim sequitur: Ignis B. est propter ignem A. ergò ignis A. est magis talis, & sic de pluribus aliis; quare non videtur conclusio posse adæquatè ex illo axioma deduci, quod si quis tamen vellet illud adhibere, posset dicere, quòd axioma habeat locum in causis æquivocis totalibus per se, & non in instrumentalibus & per accidens, præmissæ etiam esse causas totales per se conclusionis, unde tres posset requirere conditiones ad illud verificandum: Primum quòd debeat esse causa æquivoca non instrumentalis, sed principalis & efficiens. Secundò quòd illud, quòd dicitur magis tale, sit causa per se & non per accidens. Tertiò ut illud in quo fit comparatio possit suscipere magis & minus. Verumtamen & his concessis non solvitur difficultas, quia præmissæ non sunt causæ principales, sed videntur esse potius instrumentales, cum sint Syllogismus, qui est modus & instrumentum sciendi. Quare dico, si axioma unquam universaliter verum esse potest, id maxime esse in causa finali respectu mediorum, quia propter finem sunt media amabilia & delectabilia; ergò finis est magis amabilis & delectabilis. Itaq; Contra Conclusionem principalem sic

VIII.

Arguitur. Si præmissæ sunt semper notiores conclusionem, sequeretur, quòd tandem deveniretur ad aliquam conclusionem demonstrativam, quæ nullo modo esset nota, sed hoc est absurdum, ergò. Probatur seq. ma. quia si conclusio est minus nota quàm præmissæ, conclusio ex hæc conclusionem iterum illata, erit minus nota quàm prima conclusio, & tertia iterum minus nota quàm secunda, & sic deinceps; ergò cum certitudo & evidentiæ ejus sit finita, poterit tandem per continuam detractionem exhauriri ex toto, & sic erit tandem conclusio, quæ nullo modo erit nota, declaro eam exemplo: si aqua sit calida ut septem, & aliquis detrahat ipsum unum gradum expellendo illum, & alius alium, citò venietur ad ultimum, quòd nulum amplius retinebit. R. negando ant. cum ante. Probationis, quia præmissæ habent suam veritatem à se, & non à conclusione, quæ præmissæ sunt, & ideo sufficit semper, ut dicantur magis notæ, quàm conclusio, quæ, quæ talis est, vera propter præmissas, unde non requiritur, ut habeant aliquem positivum gradum notitiæ ultra conclusionem. Et per hanc responsum solvuntur etiam argumenta alia, verbi gratià, quòd conclusione evidenti non potest esse ulla notior, aut evidentiore, quia evidentiæ & certitudo sunt formaliter relationes, quæ sunt indivisibiles intensivè & extensivè. R. ergò non conformitèr ad dicta, præmissas esse notiores

conclusionem quæ tali, quia illæ à se, conclusio verò ab ipsis habet evidentiæ.

Instatur. Conclusio quæ est propositio per se nota, habet evidentiæ connexionis terminorum & evidentiæ præmissarum; ergò non est minus evidens. R. negando ant. quæ conclusio est, quia quæ tali assentior tantum propter præmissas, deinde casu quo habeat utramq; evidentiæ, non facit contra Conclusionem, quæ loquitur tantum ex suppositione, quòd sufficiat una.

Urgetur: Notitia Conclusionis demonstrativæ tam specificatur à connexionem objectivæ extremorum, quàm à præmissis; ergò non potest non habere suam evidentiæ à connexionem objectivæ extremorum tam benè quàm à præmissis; ergò illi conclusioni, quæ est propositio per se nota, assentior propter utramq; evidentiæ. R. dist. tam specificatur ab utraq; quæ est in se evidens, nego ant. quæ præscindit ab evidentiæ, & inevidentiæ transeat, & nego consequentiæ, quia quando intellectus noster assentitur conclusioni evidenti, non curat de ista connexionem extremorum, sed præcisè illi assentitur propter præmissas.

Replicatur. Potest intellectus ex imperio voluntatis assentiri conclusioni propter utramq; evidentiæ, quia in hoc non apparet ulla repugnantia; ergò saltem in tali casu præmissæ non erunt notiores, & evidentiore conclusionem. Propter hanc replicam est probabile, non sufficere, quòd præmissæ sint notiores conclusionem, quòd conclusio habeat aliquam sui evidentiæ à præmissis, benè tamen quandoquæ non accipit aliunde aliquam evidentiæ, quàm à præmissis, de quo tantum intelligitur conclusio, & idem est iudicium de certitudine, quia licet sit tam impossibile extrema unius propositionis certæ, & necessariæ separari, quàm alterius, tamen si sufficiat, quòd conclusio habeat suam certitudinem à præmissis, & sit incertior præmissis certitudine essentiali, tamen potest assensus conclusionis esse certior certitudine accidentalali, seu gradualali, quàm assensus præmissarum, puta si intellectus ex imperio voluntatis firmius adhæreat conclusioni objectivæ, quàm præmissis, vel voluntas plus delectetur in objecto conclusionis, quàm præmissarum & sic detineat intellectum in continua speculatione conclusionis objectivæ, & de majori & intensiori perfectione accidentalali, seu gradualali, sic rem exemplifico: supponatur quòd albedo sit imperfectior, quàm calor in essentia, si tamen albedo intendatur usq; ad gradum septimum, & calor tantum sit ut duo, albedo erit perfectior perfectione accidentalali, seu gradualali, & sic similiter discurre de præmissis, & conclusionem.

Arguitur 2. Præmissæ sunt dux causæ naturales causantes conclusionem; ergò utraq; ipsi dat tantam perfectionem, quantam potest dare, quia naturalis causa agit secundum ultimum posse; ergò conclusio erit tam nota quàm præmissæ, imò videtur quòd sit notior, quia quando effectus habet duas causas æq; perfectas, utraque suam perfectionem effectui communica-

municat, & consequenter erit perfectior; Ergo similiter quando conclusio habet duas premissas aeq. perfectas tanquam causas, ipsa erit notior, cum utraq. suam ei communicet notitiam. R. concedo ant. & negando consequentiam, quia licet sint causa naturales, ex hinc tamen non sequitur, quod effectus sit aeq. perfectus, quia intellectus est causa naturalis intellectio- nis, & tamen intellectio non est tam perfecta sicut est intellectus. Et licet habeat premissas pro causis, quae duae sunt, non sequitur; ergo effectus est perfectior sua causa, maxime si erit causa totalis, cujus ratio assignabitur in Physica. Adde quod premissae sint aequivocae causa respectu conclusionis, quae nunquam producit effectum aequalem sibi in perfectione.

Instatur. Conclusio deducta ex duobus principiis revelatis, est aeq. certa, ac sunt ipsa principia; ergo non semper principia & premissae excedunt conclusionem in perfectione; probatur ant. quia illa conclusio est aeq. de fide, ac principia. R. negando consequens, & probationem ejus, quia talis conclusio ex principiis deducta qua deducta, non est aeq. de fide ac premissae, nec sic credenda sicut sunt credenda principia.

Urgetur. Conclusio illa deducta est aeq. revelata ac principia; ergo est aeq. de fide ac principia: probatur ant. quia qui immediate revelat duo principia, revelat etiam conclusionem illorum, ergo. R. negando ant. cum sua probatione. Ratio est: Quia causa conclusionis non sunt sola principia, seu premissae, sed etiam forma syllogistica, adeoq. ut conclusio sit de fide, & aeq. revelata, deberent non solum premissae, sed etiam forma syllogistica esse revelata, nondum autem compertum est, quod forma syllogistica sit revelata, adeoq. non est dicendum, quod qua conclusio sit de fide. Plura redibunt in Theologia.

QUAESTIO V.

An datur Regressus demonstrativus, ubi etiam de propositione per se nota.

Regressus demonstrativus nihil aliud est: quam processus, in quo processu illud, quod fuit demonstratum in una demonstratione, sumitur pro principio ad probandam aliquam ex premissis, ex quibus ipsummet fuit demonstratum, ut si quis postquam demonstravit omnem hominem esse rationalem, quia omnis homo est risibilis, postea vellet demonstrare omnem hominem esse risibilem, quia omnis homo est rationalis, talem regressum negabant aliqui, alii tanquam rem inutilem rejicebant. Contra quos

Dico: Datur regressus demonstrativus, estq. scientia utilis. Ita Faber, Matrius, Pontius &c. Connimb. & plures alii.

Probatur prima pars: Ibi est regressus, ubi per demonstratam conclusionem iterum demonstratur premissa, per quam fuit ipsa conclusio demonstrata, sed tales demonstrationes dantur; ergo datur regressus de-

monstrativus. Probatur mi. hoc Syllogismo & exemplo: Omne animal rationale est risibile, omnis homo est animal rationale; ergo omnis homo est risibilis, ubi per rationalitatem de homine ostenditur risibilitas, & potest iterum accipi risibilitas, quae in conclusione est demonstrata pro medio, & per eam de homine demonstrare rationalitatem sic, verbi gratia, sumendo conclusionem illam pro prima premissa, Omne risibile est rationale, omnis homo est risibilis; ergo omnis homo est rationalis, ubi patet, quod per conclusionem ante demonstratam demonstratur premissa per quam conclusio demonstratur antea; ergo datur talis regressus.

Probatur etiam secunda pars

Conclus. Quia haec via ab effectu ad causam est nobis congenita a natura, ut ait Arist. 1. Phys. I. & 1. Met. cap. 1. & non nisi per hanc viam ex notioribus nobis fuerunt adinventae scientiae, quare si deinde non liceret reverti a causa ad effectum, nullae vel paucissimae darentur scientiae propter quid. Sed

Dices: Contra primam partem Conclus. Praemissae demonstrationis primae sunt notae evidentem, & certitudinaliter intellectui ante secundam demonstrationem; ergo superflue demonstratur per secundum; probatur ant. quia sunt notiores, quam conclusio demonstrata; ergo conclusio demonstrata non potest esse principium ad demonstrandam ullam ex ipsis: Probatur conseq. Quia ut esset principium, deberet esse notius, & consequenter notius, & ignotius simul, quod est inconveniens. R. cum Pontio dist. consequens, ut demonstrata concedo, ut cognita alio modo, quam per illam premissam, quam demonstrat, nego consequentiam, & concessa ejus probatione dist. ultimum consequens, esset notius & ignotius secundum diversas cognitiones, concedo, secundum cognitiones ejusdem rationis, nego consequentiam. Praemissae ergo primae demonstrationis essent notiores conclusionem, quatenus conclusio non cognoscitur, nisi per illas, quatenus vero cognosceretur aliunde & propter eam sic cognitam, cognoscerentur premissae, esset notior premissis. Sed

Quaeres: An in omnibus modis trium figurarum possit admitti regressus demonstrativus? R. negative, sed solummodo in *Barbara*, & cum termini sunt convertibiles, tunc dantur tales regressus demonstrativi, alii non, & praesertim in *Ferio* nulla premissa potest circulariter demonstrari, nam major, quia universalis non inferitur ex particulari, nec minor etiam potest inferri, quia affirmativa non inferitur ex negativa, similiter discurrendum de aliis.

Quaeres 2. In quo regressus demonstrativus differat a circulo vitioso? R. quod in hoc, quia in Circulo unum ex alio semper eodem modo inferitur, in regressu vero demonstrativo non sic, nam una demonstratio est necessaria propter quid, & altera quia.

Circa quid ad secundam tituli partem spectat eam breviter epyediam, quia ejus exacta discussio ad primum sententiarum pertinet, in quo

III.

IV. Non potest fieri in omnibus modis.

V. Differentia ejus a circulo vitioso.

VI. Explicatur propositio per se nota.